

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Studijní opora k předmětu kombinované formy studia

předmět

PRÁVO V PRAXI SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA

obor

**Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci
v etopedických zařízeních**

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Vysvětlivky k používaným symbolům

ÚVOD KE STUDIU PŘEDMĚTU NEBO KONKRÉTNÍHO TÉMATU

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

prověřují, do jaké míry student text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace

SHRNUTÍ

shrnutí tématu

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

vyzdvihuje důležité či nové termíny, nebo hlavní body, které by student při studiu tématu neměl opomenout

LITERATURA

použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

student se zde dozví, jakým způsobem bude kurz ukončen (test, seminární práce, projekt, ústní zkouška apod.)

ÚVOD DO STUDIA PŘEDMĚTU (ANOTACE)

CÍLE PŘEDMĚTU:

Cílem předmětu je uvést do problematiky občanského a rodinného práva (i s přesahem do problematiky sociálně-právní ochrany dítěte). Základem pro výuku je tedy občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) a související předpisy. Pozornost bude zaměřena na obecné otázky právní subjektivity, probrána bude problematika vlastnického práva a jeho ochrana, sousedské vztahy, podílové spoluvlastnictví a společné jmění manželů vč. jeho vypořádání; dále základní smluvní typy a rozdíly mezi nimi, odpovědnost za škodu, stručně i dědictví atd. V rodinném právu manželství a registrované partnerství, rodičovská odpovědnost (práva a povinnosti rodičů), osvojení a jiné formy péče o dítě mimo jeho vlastní rodinu, otázky týkající se určování rodičovství a výživného; dále i základní zásady sociálně-právní ochrany dítěte; dále vždy také aktuální otázky týkající se např. domácího násilí atd.

V průběhu výuky nebudou tedy vyloženy všechny instituty upravené občanským zákoníkem, ale pouze ty základní a vždy se zaměřením na maximální využitelnost získaných poznatků v praxi, v každodenním životě (pěstounská péče, odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, nájemní vztahy, kupní smlouva a práva spotřebitele atd.).

Výuka předmětu se neomezí pouze právem hmotným, ale budeme se zabývat i problematikou práva procesního (uplatňování jednotlivých nároků v řízení před soudem, rozhodování soudu ve věcech civilních, pochopení základů občanského soudního řízení). Zde tedy výuka vychází z občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb.) a zákona č. 292/2013 Sb., zák. o zvláštních řízeních soudních.

OSNOVA PŘEDMĚTU:

1. Základy občanského práva

- vlastnické právo, oprávnění vlastníka; sousedské vztahy; žaloby na ochranu vlastnického práva; nabývání vlastnictví smlouvou a na základě jiných skutečností; vydržení; právní režim věci opuštěné nebo ztracené a nalezené; podílové spoluvlastnictví: vznik spoluvlastnictví, práva a povinnosti spoluvlastníků při hospodaření se společnou věcí; zrušení a vypořádání spoluvlastnictví; společné jmění manželů (SJM): vznik SJM; zákonný rozsah SJM, zánik a vypořádání SJM;
- vklad do katastru nemovitostí, rozšířená ochrana nabyvatele oproti dřívější právní úpravě;
- držba, ochrana držitele; základy dědického práva;

- odpovědnost za škodu (újmu), obecná odpovědnost, předpoklady odpovědnosti, způsob a rozsah náhrady škody, odpovědnost za škodu způsobenou porušením smluvních povinností, jednotlivé příklady zvláštní odpovědnosti se zaměřením zejm. na odpovědnost nezletilého za způsobenou škodu, odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, ale i odpovědnost za škodu na vnesených a odložených věcech apod.;
- kupní smlouva, - kupní smlouva jako jeden ze způsobů nabývání vlastnictví; nabývání vlastnictví na základě kupní smlouvy v případě věci movité a nemovité; prodej zboží v obchodě: nároky z odpovědnosti za vady zboží, prodej použitých věcí, právní úprava v zákoně na ochranu spotřebitele; nákup zboží "přes internet" nebo při podomním prodeji (zvýšená ochrana spotřebitele, možnost odstoupit od smlouvy);
- nájemní smlouva, práva a povinnosti pronajímatelů a nájemců, zvyšování nebo snižování nájemného, společný nájem bytu, přechod nájmu bytu po smrti nájemce, popř. důsledky trvalého opuštění společné domácnosti; odlišnosti u družstevních bytů, zánik nájmu bytu;
- darování, zápůjčka, výpůjčka: rozdíl mezi zápůjčkou a výpůjčkou; povinnosti vypůjčitele; k darovací smlouvě možnost domáhat se vrácení daru;
- uplatňování občanskoprávních nároků v řízení před soudem prvního stupně: řízení sporné - základní procesní zásady a procesní povinnosti účastníků; účastníci řízení, náležitosti žaloby, soudní poplatek a další náklady řízení; postup soudu v řízení, problematika dokazování; soudní rozhodnutí (platební rozkaz, rozsudek, usnesení), opravné prostředky, výkon rozhodnutí (exekuce);

2. Základy rodinného práva

- manželství; okolnosti vylučující vznik manželství, neplatnost manželství, neexistence manželství (rozdíl mezi zdánlivým a neplatným manželstvím), zánik manželství: rozvod; bydlení manželů; manželské majetkové právo;
- rodičovská odpovědnost; práva a povinnosti rodičů – nositelů rodičovské odpovědnosti, vzájemný vztah rodičů a dětí; omezení a zbavení rodičovské odpovědnosti, výchovná opatření;
- formy péče o dítě mimo jeho vlastní rodinu, osvojení (osvojení zletilého a zejm. nezletilého, podmínky pro osvojení), poručenství (oprávnění poručníka), pěstounská péče (oprávnění pěstouna), svěřeni dítěte do výchovy jiné fyzické osoby (oprávnění této fyzické osoby), ústavní výchova, ochranná výchova (a rozdíl mezi ústavní a ochrannou výchovou);
- určení rodičovství; domněnky otcovství (I., II., III. domněnka), popření otcovství; určení mateřství;
- výživné; vyživovací povinnost rodičů k dětem; rozsah a trvání vyživovací povinnosti, zánik vyživovací povinnosti; vyživovací povinnost dětí k rodičům, vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými, vyživovací povinnost mezi manžely, výživné rozvedeného manžela, příspěvek na výživu a úhradu nákladů neprovdané matky, vyživovací povinnost v registrovaném partnerství;

3. Základní zásady sociálně-právní ochrany dítěte

- subjekty a objekty sociálně právní ochrany dítěte, aktuální otázky a dilemata v sociálně-právní ochraně dítěte, historie problematiky;

- souvislosti a návaznost na rodinné právo (viz. shora);
- působnost a pravomoc orgánů sociálně-právní ochrany dítěte, zprostředkování osvojení a pěstounské péče, péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost, zařízení sociálně-právní ochrany; soudní řízení a kolizní opatrovnictví;
- Úmluva o právech dítěte, důraz na zájem nezl. dítěte.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ZÁKLADNÍ LITERATURA

zákon č. 89/2012 Sb., nový obč. zákoník;
zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství;
zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí;
zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a zákon č. 292/2013 Sb., zák. o zvláštních řízeních soudních;
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/> .

DOPORUČENÁ LITERATURA

Karel Eliáš, Bohumil Havel, Petr Bezouška, Daniela Šustrová - Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013;

Novotný, P., Ivičičová, J., Syrůčková, I., Vondráčková, P., Nový občanský zákoník - Rodinné právo, 1. vydání. GRADA Publishing, a.s., Praha, 2014.

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

Předmět bude ukončen zápočtovým testem a ústní zkouškou. Podmínkou absolvování kurzu je získání 60 % z celkového počtu bodů, přičemž test má váhu 70 %, aktivní účast v hodinách má váhu 30 % zápočtu.

Téma č. 1:

Občanské právo - Vlastnictví

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámit s institutem vlastnického práva

Způsob výuky: *téma je přednášeno v rámci výuky v celém rozsahu*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- vlastnické právo, oprávnění vlastníka; sousedské vztahy; žaloby na ochranu vlastnického práva; nabývání vlastnictví smlouvou a na základě jiných skutečností; vydržení; právní režim věci opuštěné nebo ztracené a nalezené; podílové spoluvlastnictví: vznik spoluvlastnictví, práva a povinnosti spoluvlastníků při hospodaření se společnou věcí; zrušení a vypořádání spoluvlastnictví; společné jmění manželů (SJM): vznik SJM; zákonný rozsah SJM, zánik a vypořádání SJM; držba a ochrana držby; základy dědického práva.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

viz hlavní body k zapamatování, literatura a otázky k tématu;

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Patří vlastnické právo mezi práva garantovaná ústavním pořádkem ČR (např. Listina základních práv a svobod)?
2. Rozlišení věcí na věci movité a věci nemovité. Je stavba součástí pozemku?
3. Ochrana vlastnického práva. Jednotlivé žaloby; jak by měl správně znít petit žalobního návrhu u zápůrčí žaloby?
4. Sousedská práva. Jak lze postupovat v případě obtěžování (či přímo ohrožování) ze strany vlastníka sousední nemovitosti?
5. Jaké jsou jednotlivé způsoby nabývání vlastnictví? Na praktickém příkladu popište, kdy dochází k nabývání vlastnického práva vydržením (věci movité, nemovitosti).
6. Věc ztracená – práva a povinnosti nálezce.
7. Podílové spoluvlastnictví – kdy vzniká, na základě jakých pravidel spoluvlastníci rozhodují při hospodaření se společnou věcí?
8. Způsoby vypořádání podílového spoluvlastnictví.
9. Společné jmění manželů – zákonný rozsah (co patří a naopak co nepatří do SJM)?
10. Zánik a vypořádání společného jmění manželů.
11. Odkaz – uveďte jeden praktický příklad.
12. Jaké jsou náležitosti závěti napsané „na počítači“?
13. Jak je v obč. zák. upravena ochrana nepominutelného dědice a jaké jsou důvody pro vydědění?
14. Za trvání manželství manžel vydělal a uspořil 10 mil. Kč, má 4 děti, přesto veškerý svůj majetek odkázal své milence. Kolik korun z výše uvedené částky 10 miliónů podědí manželka? Kolik bude její podíl z titulu vypořádání SJM?

Souvislosti:

Uvědomit si, že při vypořádání SJM může vzniknout podílové spoluvlastnictví; souvislost kapitoly Kupní smlouva – např. okamžik nabývání vlastnictví v případě převodu nemovitosti (již k okamžiku podání návrhu na vklad do katastru nemovitostí); souvislost s problematikou dědění – jeden ze způsobů nabývání vlastnického práva; nezapomenout, že v dědickém řízení se nejdříve vypořádává SJM.

Návaznosti s procesním právem – ohledně uplatňování jednotlivých

občanskoprávních nároků v řízení před soudem prvního stupně (žaloby na ochranu vlastnického práva, řízení o vypořádání podílového spoluvlastnictví, řízení o vypořádání SJM), kapitola 6.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 2:

Odpovědnost za škodu (újmu)

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Pochopit jednotlivé případy, ve kterých nastává povinnost nahradit škodu (újmu)

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

odpovědnost za škodu (újmu), obecná odpovědnost, předpoklady odpovědnosti, způsob a rozsah náhrady škody, odpovědnost za škodu způsobenou porušením smluvních povinností, jednotlivé příklady zvláštní odpovědnosti se zaměřením zejm. na odpovědnost nezletilého za způsobenou škodu, odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, ale i odpovědnost za škodu na vnesených a odložených věcech apod.;

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaké jsou 4 předpoklady obecné odpovědnosti za škodu?
2. Každý z nich vysvětlíte, uveďte praktický příklad.
3. Uveďte příklad tzv. objektivní odpovědnosti (odpovědnosti bez ohledu na zavinění).
4. Kdo odpovídá za škodu, kterou způsobí nezletilé dítě?
5. Uveďte tři příklady zvláštní odpovědnosti za škodu.
6. Kdo podle ust. § 2927 obč. zák. odpovídá za škodu při dopravní nehodě?

Souvislosti:

Uvědomit si, že každý, kdo se nechová opatrně, porušuje právní povinnost (v § 2900 obč. zák. je stanovena obecná povinnost předcházet škodám) a může pak nést i odpovědnost za škodu způsobenou takovým neopatrným jednáním; samozřejmě souvislost s procesním právem - uplatňování jednotlivých občanskoprávních nároků v řízení před soudem prvního stupně (žaloby na náhradu škody).

„Povinné ručení“ dle zák. č. 168/1999 Sb., zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla.

Souvislost s rodinným právem (povinnost k náhradě škody, kterou způsobí nezletilé dítě, není součástí rodičovské odpovědnosti!).

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 3:

Občanské právo – Kupní smlouva

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámit s institutem kupní smlouvy v občanském právu a se základy práva spotřebitele

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- kupní smlouva jako jeden ze způsobů nabývání vlastnictví, nabývání vlastnictví na základě kupní smlouvy v případě věci movité a nemovité,
- prodej zboží v obchodě: odpovědnost za vady (zákonná záruka, smluvní záruka), nároky z odpovědnosti za vady zboží,
- prodej použitých věcí (zástavárny, bazary, starožitnosti),
- právní úprava v zákoně na ochranu spotřebitele; nákup zboží "přes internet" nebo při podomním prodeji (zvýšená ochrana spotřebitele, možnost odstoupit od smlouvy)

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jak v občanském právu definujeme věci movité a věci nemovité? srov. kapitolu Vlastnické právo
2. Okamžik nabývání vlastnického práva na základě kupní smlouvy - v případě věci movité; v případě věci nemovité.
3. Odpovědnost za vady – jaká jsou práva kupujícího a povinnosti prodávajícího?
4. Je při uplatňování práv z odpovědnosti za vady nějaký rozdíl v případě nákupu výrobku (např. notebooku) nového a použitého? Je nějaký rozdíl v případě nákupu výrobku v obchodě nebo od spolubydlícího na koleji? Mám nějaké další zvláštní právo v případě nákupu přes internet?
5. Je kromě občanského zákoníku ještě nějaký zvláštní zákon, který chrání spotřebitele při nákupu zboží nebo při čerpání služeb? Zejména jaká ustanovení z tohoto zákona jsou významná?
6. Na praktickém příkladu vysvětlíte, jaká má práva kupující (spotřebitel) při reklamaci spotřebního zboží v obchodě, jaké lhůty musejí být dodrženy.

Souvislosti:

Souvislost s kapitolou 1. – vlastnické právo (kupní smlouva jakožto jeden ze způsobů nabývání vlastnického práva) a samozřejmě i zde s procesním právem.

Souvislost s institutem bezdůvodného obohacení : Je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena (např. po odstoupení), je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 4:

Nájemní smlouva

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Získat vědomost, jaké jsou znaky nájemní smlouvy, jaká jsou práva a povinnosti obou stran, a v neposlední řadě i obecná orientace v problematice bydlení.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- nájemní smlouva, práva a povinnosti pronajímatelů a nájemců, zvyšování nebo snižování nájemného, společný nájem bytu, přechod nájmu bytu po smrti nájemce, popř. důsledky trvalého opuštění společné domácnosti; odlišnosti u družstevních bytů, zánik nájmu bytu;

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

u družstevních bytů je právní úprava i v zákoně č. 90/2012 Sb. - zákon o obchodních společnostech a družstvech (např. § 741-4 ZOK)

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jak byste vymezili nájemní smlouvu (např. vedle smlouvy o výpůjčce)?

2. V čem je odlišný režim družstevních bytů?
3. Kdo (nájemce nebo pronajímatel?) má povinnost v bytě opravit prasklou žárovku či kapající kohoutek? Může to být jinak v případě bytů družstevních?
4. Jaké jsou náležitosti nájemní smlouvy? Jaká jsou základní práva a povinnosti smluvních stran? Jak je to s možností provádět stavební úpravy v bytě a jak je to s jejich úhradou?
5. Na praktickém příkladu ilustруйте institut společného nájmu bytu /společného nájmu bytu manžely/; jak vzniká a jak zaniká?
6. Na praktickém příkladu ilustруйте institut přechodu nájmu bytu.
7. Na základě jakých skutečností může nájemní vztah skončit?
8. Poradte pronajímateli při výpovědi z nájmu bytu (je třeba zmínit i možnost dle § 2291 obč. zák. – „výpověď bez výpovědní doby“).
9. Poradte nájemci – pronajímatel navrhuje zvýšení nájemného na dvojnásobek.
10. Uveďte praktický příklad soudního řízení, které může být zahájeno v uvedených situacích.

Souvislosti:

- Uvědomit si rozdíly mezi bydlením ve vlastním bydlení (byt v „osobním vlastnictví“) a bydlením v bytě nájemním (s odlišením bytů družstevních). Samozřejmě souvislosti s procesním právem.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 5:

Darování, zápůjčka, výpůjčka

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Získat povědomí i o těchto smluvních typech, možných úskalích darování a půjčování (si) peněz

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- darování, zápůjčka, výpůjčka: rozdíl mezi zápůjčkou a výpůjčkou; povinnosti vypůjčitele; k darovací smlouvě možnost domáhat se vrácení daru; problematika lichvy.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaký je rozdíl mezi (zá)půjčkou a výpůjčkou, jaký je rozdíl mezi smlouvou o výpůjčce a nájemní smlouvou?
2. Jaké jsou povinnosti vypůjčitele?

3. V jaký okamžik obdarovaný nabývá vlastnické právo k darované věci? Je nějaký rozdíl, je-li dar věci movitou nebo nemovitostí?
4. V jakých případech se dárce může domáhat vrácení daru? Uveďte praktický příklad.
5. Váš známý hodlá půjčit svému bratranci částku 50.000,- Kč. Doporučte, čemu věnovat pozornost, na co být opatrný, jaká jeho rozhodnutí může mít úskalí.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 6:

Uplatňování občanskoprávních nároků v řízení před soudem prvního stupně

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Obeznámit se se základy procesního práva s důrazem na praktickou orientaci v řízení před soudem

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- řízení sporné a nesporné, základní procesní zásady

- účastníci řízení, podmínky řízení, pravomoc a příslušnost soudu, náležitosti žaloby, soudní poplatek a další náklady řízení
- doručování
- postup soudu v řízení, dokazování
- soudní rozhodnutí (platební rozkaz, rozsudek, usnesení), předběžné opatření
- opravné prostředky, výkon rozhodnutí (exekuce)

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.); zákon č. 292/2013 Sb., zák. o zvláštních řízeních soudních

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Představte si modelovou situaci: Váš bratranec si od Vás půjčil 50.000,- Kč, které nevrací. Co vše zvážíte, než podáte žalobu k soudu? Jak by taková žaloba pak měla případně vypadat - co musíte v žalobě uvést? Jaký by byl navrhovaný výrok rozhodnutí? Co bude třeba tvrdit a zejména prokázat? Má vymahatelnost soudního rozhodnutí nějaká úskalí?
2. Patří uvedené řízení z otázky 1. mezi řízení sporná nebo nesporná? Jaký je rozdíl mezi řízením sporným a nesporným?
3. Řízení o vypořádání SJM - jaká je lhůta pro podání žaloby podle obč. zák.?
4. Co znamená, že usnesení s předběžným opatřením (nebo např. i rozsudek o výživném) je „předběžně vykonatelné“?
5. Který soud je místně příslušný pro řízení o zrušení společného nájmu manželů?
6. Sousedské vztahy - zápůrčí žaloba, co musí soused tvrdit a prokázat, aby byl v řízení

úspěšný, jak musí znít navrhovaný výrok?

7. Vlastnické právo - určovací žaloba, co je předpokladem dle ust. § 80 o.s.ř.?

9. Je třeba, aby ten, o jehož dědickém právu má být rozhodnuto, podal návrh na zahájení dědického řízení? Která soudní řízení lze zahájit i bez návrhu?

10. Uveďte příklad, kdy se lze domáhat, aby soud vydal předběžné opatření.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 7:

Rodinné právo - Manželství

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámit s institutem manželství

Způsob výuky: *téma je přednášeno v rámci výuky v celém rozsahu*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- vznik manželství (občanský a církevní sňatek); okolnosti vylučující vznik manželství, neplatnost manželství, neexistence manželství (rozdíl mezi neexistujícím a neplatným manželstvím),
- zánik manželství: tzv. rozvod prostý a smluvený (rozvod rodičů nezletilých dětí, právní poměry nezl. dětí po rozvodu),
- společné jmění manželů,
- společný nájem bytu,
- dědická práva

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

viz hlavní body k zapamatování, literatura a otázky k tématu; pro stručnost lze odkázat na vypracované studijní materiály

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Manželství: co to je a jak vzniká;
2. neplatnost a neexistence manželství (tzv. zdánlivé manželství), vysvětlete rozdíly, praktické důsledky a uveďte ke každému alespoň 3 příklady;
3. zánik manželství;
4. popište rozvod manželství v situaci, kdy manželé mají nezletilé děti, různé možnosti (typy rozvodů);
5. jak se promítá registrované partnerství do právního postavení osob, které je uzavřou? (společný nájem bytu, společný majetek, dědické právo, přechod nájmu, výživné, možnost osvojení..).

Souvislosti:

Majetkové vztahy mezi manžely, výživné, společná rodičovská odpovědnost.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 8:

Rodičovská odpovědnost

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Osvojit si institut rodičovské odpovědnosti, jaká jsou práva a povinnosti rodičů – nositelů rodičovské odpovědnosti při péči a výchově o dítě, jaký je vzájemný vztah rodičů při výkonu rodičovské odpovědnosti.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- rodičovská odpovědnost; „zákonný zástupce“ dítěte, práva a povinnosti rodičů – nositelů rodičovské odpovědnosti, vzájemný vztah rodičů a dětí; omezení a zbavení rodičovské odpovědnosti, výchovná opatření; rodičovská odpovědnost a školní docházka; společná a střídavá péče, nežijí-li rodiče dítěte spolu; role kolizního opatrovníka v soudním řízení.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Rodičovská odpovědnost: co to je (definice, praktické příklady, kde se projevuje);
2. Je součástí rodičovské odpovědnosti též vyživovací povinnost?
3. Má rodičovskou odpovědnost nezletilý rodič? vysvětlete.
4. Rozdíl mezi společnou a střídavou péčí (výchovou). Přednosti i možná úskalí.
5. Jaké jsou důvody pro omezení, zbavení, popř. pozastavení rodičovské odpovědnosti?
6. Je rodič zbavený rodičovské odpovědnosti nadále povinen platit dítěti výživné?
7. Výchovná opatření, jaká jsou, kdo a v jakých případech je ukládá?
8. Může třídní učitelka nechat zlobivého žáka „po škole“?

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 9:

Osvojení a další formy péče o dítě mimo jeho vlastní rodinu

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Seznámit s jednotlivými typy (formami) tzv. „náhradní rodinné výchovy“.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- osvojení (osvojení zletilého a zejm. nezletilého, podmínky pro osvojení), poručenství (oprávnění poručníka), pěstounská péče (oprávnění pěstouna), svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby (oprávnění této fyzické osoby), ústavní výchova, ochranná výchova (a rozdíl mezi ústavní a ochrannou výchovou);
- kritéria pro výběr formy „náhradní rodinné výchovy“,
- role OSPOD.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Stručně a výstižně popište jednotlivé formy „náhradní rodinné výchovy“ a rozdíly mezi nimi; v čem se osvojení vymyká
2. Jaké jsou předpoklady osvojení a jaká jsou úskalí?
3. Lze rozhodnout o osvojení bez souhlasu biologických rodičů dítěte? v jakých případech?
4. V jakých situacích je dítěti ustanoven poručník? má poručník povinnost o dítě bezprostředně pečovat? má vyživovací povinnost k dítěti?
5. Má pěstoun vyživovací povinnost k dítěti?
6. Jaký dopad má rozhodnutí v jednotlivých případech do rodičovské odpovědnosti? Je např. pěstoun „zákonným zástupcem“ dítěte? Přestává být rodič „zákonným zástupcem“ dítěte v ústavní výchově?
7. Je-li rozhodnuto o osvojení, zaniká vyživovací povinnost jeho biologických rodičů?

Souvislosti

Role OSPOD např. při zprostředkování osvojení a pěstounské péče. Aktuální „profesionální pěstounská péče na přechodnou dobu“ atd.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 10:

Určení rodičovství

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Orientace v problematice určování rodičovství vč. aktuálních témat, které s tím souvisejí (umělé oplodnění nebo např. „náhradní“ /surogátní/ mateřství).

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- určení rodičovství; domněnky otcovství (I., II., III. domněnka), popření otcovství - lhůty; určení mateřství.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Může nastat situace, kdy jako matka dítěte je v rodném listu dítěte zapsána jiná osoba, která není biologickou matkou dítěte?
2. první domněnka otcovství;
3. druhá domněnka otcovství;
4. třetí domněnka otcovství;
5. určení a popření otcovství – lhůty, řízení.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 11:

Výživné

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Osvojit si problematiku výživného vč. praktické aplikace

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- vyživovací povinnost rodičů k dětem: oprávněná a povinná osoba, vznik vyživovací povinnosti, rozsah vyživovací povinnosti (tj. kritérium pro určení finanční částky na výživné), zánik vyživovací povinnosti,
- vyživovací povinnost dětí k rodičům, vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými, vyživovací povinnost mezi manžely, výživné rozvedeného manžela, příspěvek na výživu a úhradu nákladů neprovdané matky, vyživovací povinnost v registrovaném partnerství

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
materiály k výuce a materiály na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jednotlivé typy vyživovací povinnosti – vzájemné rozdíly, u každého typu předpoklady pro přiznání výživného;
2. Z čeho soud vychází, když určuje výši výživného?
3. Rozdíl výživné mezi manželi – mezi rozvedenými manželi
4. Kdy končí vyživovací povinnost rodičů k dětem? (vč. tématu „věčný student“).
5. Může soud vyměřit výživné i osobě, která je bez práce?
6. Může soud přiznat výživné i za dobu, která předchází podání návrhu (zahájení řízení)?
7. Může soud přiznat vyšší výživné, než které je v návrhu uvedeno?
Může soud své rozhodnutí o výživném změnit?

Souvislosti

Vyživovací povinnost rodičů k dětem není součástí jejich rodičovské odpovědnosti.
Problematika vymáhání výživného (vč. aplikace prostředků trestní represe).
Současné úvahy o zavedení „státem zálohovaného výživného“.

Prostor pro odpovědi:

Téma č. 12:

Základní zásady sociálně-právní ochrany dítěte

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Obeznámit se se základy a souvislostmi sociálně-právní ochrany dítěte

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- nezletilé dítě; subjekty a objekty sociálně právní ochrany dítěte, aktuální otázky a dilemata v sociálně-právní ochraně dítěte, historie problematiky;
- souvislosti a návaznost na rodinné právo (viz. shora);
- působnost a pravomoc orgánů sociálně-právní ochrany dítěte, zprostředkování osvojení a pěstounské péče, péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost, zařízení sociálně-právní ochrany; soudní řízení a kolizní opatrovnictví;
- Úmluva o právech dítěte, důraz na zájem nezl. dítěte.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

zákon o sociálně-právní ochraně dětí (zákon č. 359/1999 Sb.)

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaký zákon upravuje sociálně-právní ochranu dítěte?
2. Jaké jsou subjekty a objekty sociálně právní ochrany dítěte?
3. Na jaké děti se zaměřuje SPOD? (§ 6). Na dítě v jakých situacích se sociálně-právní ochrana zaměřuje a s jakým cílem?
4. „Profesionální pěstounství na přechodnou dobu“ - vysvětlete.
5. Co je to IPOD v rámci SPOD? A co se skrývá pod zkratkou ZDVOP?

Prostor pro odpovědi:

SEZNAM POŽADAVKŮ K ABSOLVOVÁNÍ PŘEDMĚTU

Závěrečný test bude vycházet z otázek uvedených výše u každého tématu. Maximum dosažených bodů je 70 (při 14 testových otázkách, pokud bude každá otázka hodnocena 5 body).